

Sygn. akt **XXVII Ca 1668/16**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVII Wydział Cywilny - Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Adrianna Szewczyk-Kubat (spr.)
Sędziowie:	SO Małgorzata Szymkiewicz-Trelka SR del. Katarzyna Małysa
Protokolant:	sekr. sądowy Grażyna Dwórznik

po rozpoznaniu w dniu 29 listopada 2016 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Sp. z o.o. w P.**

przeciwko **Szpitalowi (...) Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie

z dnia 23 kwietnia 2015 r., sygn. akt II C 2875/14

1. oddala apelację;

2. zasądza od Szpitala (...) Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w W. na rzecz (...) Sp. z o.o. w P. kwotę 1.200 (jeden tysiąc dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej.

SSR del. Katarzyna Małysa SSO Adrianna Szewczyk-Kubat SSO Małgorzata Szymkiewicz-Trelka

Sygn. akt XXVII Ca 1668/16

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 17 września 2014 roku powód (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. wniosła o zasądzenie od pozwanego Szpitala (...) w W. kwoty 12.193,38 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, a także o zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu. W uzasadnieniu powód podniósł, iż zawarł z pozwanym szereg umów w przedmiocie zakupu i dostawy wyrobów medycznych. W ich wykonaniu świadczył na rzecz pozwanego usługi, co zostało udokumentowane opisanymi w pozwie fakturami. Na kwotę dochodzoną w

niniejszym postępowaniu składały się kwoty: 10.934,94 zł tytułem należności głównych oraz 1.258,44 zł tytułem odsetek naliczonych na dzień 14 września 2014 roku za opóźnienie w spełnieniu świadczenia.

Nakazem zapłaty wydanym 29 września 2014 roku orzeczono zgodnie z żądaniem pozwu.

W sprzeciwie z dnia 12 listopada 2012 roku pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu, a ponadto o odstąpienie od obciążania pozwanego jakimikolwiek ewentualnymi kosztami procesu. Wskazał, że powód w zakresie objętym przedmiotem postępowania został zaspokojony przez spółkę (...) S.A. w Ł., o czym świadczyło potwierdzenie sald dokonane przez powoda w dniu 31 marca 2014 roku. Z potwierdzenia tego wynikał brak w księgach rachunkowych powoda faktur dotyczących należności objętych pozwem, co z kolei świadczyć miało o zaksięgowaniu ich przez powoda jako zapłaconych. Ponadto pozwany podniósł, że powód udzielił pełnomocnictwa do inkasa przedmiotowych należności na rachunek (...) S.A., na podstawie którego podmiot ten dochodził de facto zapłaty należności na swoją rzecz, a nie w imieniu i na rzecz powoda. Udzielenie tegoż pełnomocnictwa o treści zawierającej zestawienie szczegółowo oznaczonych wierzytelności świadczyło o faktycznie dokonanym obrocie wierzytelnościami pod pozorem reprezentowania powoda. Działanie to zmierzało do obejścia prawa w postaci art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej, zgodnie z którym dokonanie czynności prawnej skutkującej zmianą wierzyciela szpitala bez pisemnej zgody organu założycielskiego nie było możliwe, zaś co do czynności powoda ani pozwany, ani jego organ założycielski, takiej zgody nie wyrazili.

Pismem z 12 marca 2015 roku powód zaprzeczył, aby w stosunku zobowiązaniowym łączącym go z pozwanym doszło do zmiany wierzyciela, jako że pełnomocnictwo zostało udzielone spółce (...) do czynności zmierzających do odzyskania wierzytelności od Szpitala. Ponadto przedstawiony przez pozwanego dokument w postaci potwierdzenia salda był jedynie dokumentem o charakterze księgowym i jako taki pozostawał w niniejszej sprawie bez znaczenia.

Pismem z dnia 8 kwietnia 2015 roku pozwany podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie podnosząc przy tym, iż zapisy umowy faktoringu zawartej między powodem a (...) S.A. potwierdzały zarzuty zarówno zaspokojenia spółki (...) przez (...) S.A., dochodzenia należności w niniejszym postępowaniu przez podmiot trzeci, jak też okoliczności, iż tego typu działania stanowiły kolejną, nową formę obrotu długami szpitalnymi z ominięciem ustawy.

Wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2015 r. w sprawie II C 2875/14 Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 12.193,38 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 15 września 2014 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 3.027 zł tytułem kosztów procesu, w tym kwotę 2.400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny i przeprowadził rozważania prawne:

W dniu 1 grudnia 2010 roku Szpital (...) w W. jako Zamawiający zawarł z (...) Sp. z o.o. w P. jako Wykonawcą umowę nr (...), której przedmiotem, stosownie do treści § 1 ust. 1 umowy była dostawa przez Wykonawcę na rzecz Zamawiającego odczynniki do kalibracji aparatu (...), odczynniki do oznaczania antygenów zgodności tkankowej klasy I i II w technice (...) z wykorzystaniem aparatu (...) oraz barwnik fluorescencyjny (Pakiet nr 1, 2 i 4) zgodnie z formularzem ofertowym stanowiącym załącznik nr 1 do umowy. Zgodnie z § 5 umowy, za każdą dostawę częściową przedmiotu umowy Zamawiający zobowiązał się zapłacić, przy czym zapłata za faktury miała nastąpić w terminie 110 dni od daty wykonania dostawy i dostarczenia faktury, przelewem na konto Wykonawcy wskazane w treści § 5 ust. 1 umowy. Zgodnie z § 5 ust. 2 umowy bez pisemnej zgody Zamawiającego nie mogła nastąpić sprzedaż wierzytelności innemu podmiotowi. Stosownie zaś do § 9 ust. 1 umowy, jej zmiany mogły być dokonane wyłącznie za zgodą obu stron wyrażoną na piśmie pod rygorem nieważności, z wyłączeniem przypadków określonych w umowie.

W dniu 16 sierpnia 2011 roku Szpital (...) w W. jako Zamawiający zawarł z (...) Sp. z o.o. w P. jako Wykonawcą umowę nr (...), której przedmiotem, stosownie do treści § 1 ust. 1 oraz ust. 2 umowy, było nabycie przez Zamawiającego odczynników do oznaczania (monitorowania) poziomu wirerii wirusów zgodnie z ofertą cenową stanowiącą załącznik nr 1 do umowy, a także dzierżawa analizatora (...) wraz z osprzętem zgodnie z parametrami określonymi w załączniku nr 2 do umowy. Zgodnie z § 3 umowy, przedmiot umowy Wykonawca miał dostarczać Zamawiającemu dostawami

częściowymi w terminie do 14 dni od otrzymania zamówienia częściowego; z tytułu czynszu dzierżawnego po złożeniu faktury, za każdy miesiąc z dołu. Stosownie do § 5 umowy, zapłata należności za każdą dostawę częściową miała nastąpić przelewem na wskazane tamże konto bankowe Wykonawcy, w terminie 90 dni od daty wykonania dostawy i złożenia faktury. Zgodnie z § 10 ust. 1 umowy, jej zmiany mogły nastąpić wyłącznie w formie pisemnej, za zgodą obu stron, pod rygorem nieważności.

W dniu 14 lipca 2011 r. Szpital (...) w W. jako Zamawiający zawarł z (...) Sp. z o.o. w P. jako Wykonawcą umowę nr (...), której przedmiotem stosownie do treści § 1 ust. 1 było nabycie przez Zamawiającego odczynników do określania obecności i specyficzności przeciwciał anty - (...) z wykorzystaniem aparatu L. zgodnie z ofertą cenową Wykonawcy stanowiącą załącznik nr 1 do umowy. Zgodnie z § 3 umowy, przedmiot umowy Wykonawca miał dostarczać Zamawiającemu dostawami częściowymi w terminie do 14 dni od otrzymania zamówienia częściowego. Zgodnie z § 5 Zamawiający miał zapłacić za każdą dostawę w terminie 90 dni od daty wykonania dostawy częściowej i doręczenia faktury. Na podstawie § 9 ust. 1 umowy jej zmiany mogły nastąpić wyłącznie w formie pisemnej, za zgodą obu stron, pod rygorem nieważności.

W dniu 10 grudnia 2012 r. Szpital (...) w W. jako Zamawiający zawarł z (...) Sp. z o.o. w P. jako Wykonawcą umowę nr (...), której przedmiotem stosownie do treści § 1 ust. 1 było nabycie przez Zamawiającego odczynników do kalibracji na urządzeniu L. (pakiet nr 1), odczynniki do określania obecności i specyficzności przeciwciał anty (...) z wykorzystaniem urządzenia L. (pakiet nr 3).

W wykonaniu powyższych umów powód dostarczył pozwanemu przedmioty wskazane na fakturach nr (...) wystawiając faktury VAT: w dniu 25 czerwca 2013 roku, nr (...), na kwotę 8.208,00 zł; 6 listopada 2013 roku, nr (...), na kwotę 2.121,78 zł; 27 listopada 2013, nr (...), na kwotę 201,72 zł; 28 października 2013, nr (...) na kwotę 201,72 zł oraz 26 września 2013 roku, nr (...) na kwotę 201,72 zł.

W dniu 17 marca 2014 roku powód jako Kontrahent zawarł z (...) S.A. w Ł. jako Spółką (...), której przedmiotem, w myśl § 1, było przeprowadzenie przez Spółkę w imieniu Kontrahenta wszelkich czynności faktycznych i prawnych mających na celu odzyskanie wierzytelności przysługujących Kontrahentowi w stosunku do dłużników wskazanych w załączniku nr 1 do Umowy. Powód oświadczył, że posiada bezsporne, wymagalne i nieprzedawnione faktury VAT wystawione w związku z realizacją umów handlowych, które to faktury wskazane są w załączniku nr 1 do umowy, zaś na wierzytelność składały się 230.186,81 zł z tytułu należności głównych oraz odsetki ustawowe naliczone od dnia wymagalności zobowiązań dłużnika. Wśród faktur opisanych w załączniku nr 1 były faktury nr (...), objęte niniejszym postępowaniem. Zgodnie z § 2 ust. 1-3 oraz § 3 ust. 1 umowy, w przypadku braku zapłaty ze strony dłużników spółki (...) Sp. z o.o., (...) S.A. zobowiązał się do przekazania do dnia 24 marca 2014 roku na wskazany rachunek bankowy Kontrahenta kwoty 230.186,81 zł, pod warunkiem dopełnienia przez powodową spółkę obowiązków wskazanych w § 6 ust. 1 oraz przedłożenia zestawienia wpłat dłużników przez Kontrahenta na dzień wypłaty środków finansowych zgodnie z par. 6 ust. 8 umowy.

(...) S.A. zastrzegł sobie w okresie obowiązywania umowy wyłączność w zakresie odzyskania wierzytelności będących jej przedmiotem, zaś powód zobowiązał się nie prowadzić od momentu zawarcia umowy samodzielnych rozmów z dłużnikami, w szczególności nie dokonywać czynności zmierzających do prolongat czy umorzeń długów.

Zgodnie z § 6 ust. 1 umowy, powodowa spółka zobowiązała się dokonać przekazu zgodnie z art. 921¹ i nast. k.c., udzielić (...) S.A. pełnomocnictwa do prowadzenia w jej imieniu negocjacji z prawem do zawierania w jego imieniu umów, porozumień, ugód i składania wszelkich oświadczeń, które okazałyby się niezbędne dla prawidłowej realizacji umowy, udzielenia i przekazania w dniu zawarcia umowy pełnomocnictwa profesjonalnemu pełnomocnikowi wskazanemu przez Spółkę oraz przekazania Spółce w dniu zawarcia umowy zawiadomienia o udzieleniu powyższych pełnomocnictw, które to zawiadomienie miało zostać przesłane przez Spółkę do dłużnika Kontrahenta.

Stosownie do postanowień § 6 ust. 6 umowy, (...) Sp. z o.o. oświadczyła, że wszelkie wpłaty dokonane przez jego dłużnika po zrealizowaniu przez Spółkę zobowiązania z § 3 ust. 1 należne są Spółce, oraz zobowiązał się do

przekazania tych kwot na konto wskazane w § 8 ust. 3 umowy, w terminie 7 dni od dnia wpłynięcia tych środków do kontrahenta. Stosownie do § 6 ust. 7 umowy, uchybienie temu terminowi rodziło po stronie Spółki uprawnienie do naliczania odsetek za opóźnienie w wysokości ustawowej, a od 31 dnia opóźnienia w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP.

Zgodnie z § 6 ust. 9-11 umowy, niewykonanie przez Kontrahenta obowiązków umówionych lub złożenie przez niego oświadczeń niezgodnych ze stanem faktycznym bądź prawnym prowadziło do powstania po stronie Spółki uprawnienia do rozwiązania umowy na skutek złożonego wypowiedzenia w całości lub w części w trybie natychmiastowym. W powyższym przypadku, powód zobowiązał się do zwrotu wszelkich środków pieniężnych otrzymanych od Spółki, w terminie 7 dni od daty rozwiązania umowy, wraz z odsetkami liczonymi jak w § 6 ust. 7, ponadto Spółce przysługiwało w tym przypadku roszczenie o zwrot wszelkich kosztów poniesionych w związku z realizacją umowy. Obowiązek zwrotu kwoty otrzymanej od (...) S.A. wraz z odsetkami jak w § 6 ust. 7 obciążał powoda także w przypadku, gdyby wierzytelność Kontrahenta wobec dłużnika nie istniała w chwili zawarcia umowy z 17 marca 2014 roku, bądź istniała w wysokości niższej, niż w tej umowie wskazana.

Stosownie do § 6 ust. 12, Kontrahent ponosił odpowiedzialność związaną z dochodzeniem roszczeń przez Spółkę, jeżeli ich dochodzenie stało się niemożliwe w całości bądź części z przyczyn związanych z nieprawidłową realizacją umowy Kontrahenta ze Spółką bądź umowy Kontrahenta z dłużnikiem. W tym przypadku powód zobowiązał się zwrócić na żądanie (...) S.A. kwoty wierzytelności objętej powództwem wraz z odsetkami za opóźnienie i kosztami procesu.

Zgodnie z § 9 umowy, (...) zobowiązała się do złożenia swoim dłużnikom dyspozycji po przekazywaniu należnych mu kwot na rachunek wskazany w zawiadomieniu o udzieleniu pełnomocnictwa, o którym była mowa w § 6 ust. 1 pkt c umowy. W przypadku spełnienia przez dłużnika świadczenia na rzecz powoda na konto inne, Kontrahent zobowiązał się w terminie 7 dni powiadomić o tym fakcie Spółkę oraz przekazać tę kwotę bezpośrednio na rachunek bankowy (...) S.A., wraz z odsetkami w wysokości wskazanej w § 6 ust. 7 umowy w przypadku opóźnienia.

Pismem oznaczonym jako „Potwierdzenie salda” skierowanym do pozwanego, przedstawiciel powoda zwrócił się o potwierdzenie zgodności sald figurujących w księgach powoda na dzień 31 marca 2014 roku. Wśród faktur opisanych w treści ww. potwierdzenia nie wskazano faktur objętych niniejszym postępowaniem.

Do zamknięcia rozprawy należność opisana powyższymi fakturami nie została przez pozwanego uregulowana.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił na podstawie dokumentów złożonych do akt, których autentyczności żadna ze stron postępowania nie kwestionowała. Sąd również nie miał wątpliwości, co do ich wartości dowodowej, stąd były one przydatne dla ustalenia stanu faktycznego. Jako zbędne dla rozstrzygnięcia sprawy Sąd ten uznał dowody z zeznań świadków K. M. i M. K. oraz z dokumentacji obrazującej wszelkie przepływy pomiędzy powodem a (...) S.A., stąd też wnioski o przeprowadzenie powyższych dowodów Sąd oddalił.

Sąd Rejonowy zważył, że strony postępowania były co do zasady zgodne co do zdarzeń stanowiących ustalony w sprawie stan faktyczny. Spór w sprawie sprowadzał się do charakteru i konsekwencji prawnych zawarcia przez powoda i (...) S.A. umowy z 17 marca 2014 roku oraz udzielenia w następstwie pełnomocnictwa, dokonanej przez spółkę wpłaty na konto bankowe powoda i potwierdzenia sald z 31 marca 2014 roku między powodem a pozwanym.

Podnoszone przez pozwanego zarzuty odnośnie nieważności czynności powoda jako stanowiących w jego ocenie omięcie art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej, rzutować mogły także na ocenę legitymacji czynnej (...) Sp. z o.o. do wystąpienia z niniejszym powództwem, stąd też kwestia ta, mająca dla sprawy istotne i pierwszorzędne znaczenie, została rozstrzygnięta przez Sąd Rejonowy w pierwszej kolejności.

Sąd Rejonowy zważył, że legitymacja materialna, a więc posiadanie prawa podmiotowego lub interesu prawnego do wytoczenia powództwa stanowi przesłankę materialną powództwa, a jej brak stoi na przeszkodzie udzieleniu ochrony prawnej.

Strona pozwana określała w toku procesu umowę zawartą między powodem a (...) S.A. z siedzibą w Ł. umową faktoringu, zaś zawarcie tejże umowy wraz z udzieleniem pełnomocnictwa do inkasa miało jej zdaniem charakter pozorny, ukrywający próbę faktycznego przeniesienia wierzycielności, i jako zmierzające de facto do obejścia ustawy, tj. art. 54 ust 5 ustawy o działalności leczniczej wymagającej, aby czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela w przypadku zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej była dokonana po uprzednim uzyskaniu zgody przez podmiot, który utworzył zakład, była nieważna.

Sąd Rejonowy wskazał, że pozorność oświadczenia woli pociąga za sobą bezwzględną nieważność czynności prawnej (art. 83 k.c.). W wypadku złożenia oświadczenia dla ukrycia innej czynności prawnej chodzi o dwie czynności prawne, a mianowicie czynność prawną pozorną i ukrytą. Jeżeli oświadczenie woli zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności. Pozorność jest wadą oświadczenia woli wywołującą skutek w postaci bezwzględnej nieważności czynności prawnej, zatem skutek wynikający z pozorności sąd ma obowiązek brać pod uwagę z urzędu. Jednak sama pozorność jest stanem faktycznym wymagającym udowodnienia. Żaden przepis nie przewiduje domniemania pozorności oświadczenia woli, a zgodnie z art. 6 k.c. ciężar wykazania, iż oświadczenie woli zostało złożone dla pozorów spoczywa na pozwanym, który z pozorności czynności prawnej wywodzi dla siebie skutki prawne. Stwierdzenie pozorności czynności prawnej wymaga jednak wykazania stanu świadomości obu stron umowy, jak bowiem wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 lutego 1998 r. (II CKN 816/97), nieważność czynności prawnej z powodu pozorności złożonego oświadczenia woli może być stwierdzona tylko wówczas, gdy brak zamiaru wywołania skutków prawnych został przejawiony wobec drugiej strony tej czynności otwarcie tak, że miała ona pełną świadomość co do pozorności złożonego wobec niej oświadczenia woli i co do rzeczywistej woli jej kontrahenta oraz w pełni się z tym zgadzała.

Podobnie, zamiar wywołania skutków prawnych wynikających ze złożenia innego oświadczenia niż poczynione również winien zostać przejawiony otwarcie tak, aby strona miała pełną świadomość co do rzeczywistej woli jej kontrahenta i w pełni to aprobować. Innymi słowy, ewentualna ocena ważności czynności dyssymulowanej może być dokonywana dopiero po uprzednim ustaleniu, iż złożone przez strony oświadczenia rzeczywiście były pozorne, a strony były zgodne co do tego, czego oczekiwały w rzeczywistości, tzn. były zgodne co do tego, jakie skutki prawne chciały wywołać swoimi oświadczeniami.

W ocenie Sądu Rejonowego w niniejszej sprawie brak było podstaw do uznania, aby oświadczenia złożone przez powoda i (...) S.A. w umowie z 17 marca 2014 roku miały charakter pozorny. Stosownie do reguł wykładni z art. 65 § 2 k.c., w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu. Nie oznacza to bynajmniej, że faktyczna treść umowy pozostaje bez znaczenia, przeciwnie, jednoznaczna wykładnia jej treści wpływa na ocenę zamiaru stron, tym bardziej, jeśli jej tekst tak samo rozumieją obie strony (por. wyrok Sądu Najwyższego z 26 listopada 2010 r., IV CSK 258/10, LEX nr 707916). W ocenie charakteru umowy z 17 marca 2014 roku Sąd Rejonowy nie mógł zatem nie wziąć pod uwagę faktu, iż w toku postępowania powód konsekwentnie podkreślał, iż przy zawarciu rzeczonyj umowy jego celem nie było przeniesienie wierzycielności ani dokonanie czynności prawnej o treści innej, niż wynikająca wprost z treści tejże umowy.

Mimo braku pozorności, rozważenia jednakże wymagał wpływ postanowień art. 54 ustawy o działalności leczniczej na ważność i skuteczność zawartej przez powoda i (...) S.A. umowy z 17 marca 2014 roku. W świetle tej regulacji, dla czynności prawnych mających na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej wymagane jest uzyskanie zgody podmiotu tworzącego zakład na dokonanie takiej czynności, jednocześnie czynność prawna dokonana z naruszeniem tego wymogu jest nieważna.

Jak słusznie zauważył Sąd Apelacyjny w Warszawie w uzasadnieniu wyroku z 19 lutego 2014 r., wydanego w sprawie o sygn. akt VI ACa 654/13, ustawodawca nie zdefiniował pojęcia „czynności prawnych mających na celu zmianę wierzyciela”. Tak ogólne sformułowanie w ocenie Sądu meriti oznacza, że obejmuje ono wszelkie czynności prawne dotyczące zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, których celem (realnym skutkiem) jest zmiana wierzyciela. Istotne jest zatem określenie zakresu przedmiotowego tego pojęcia, uwzględnienie charakteru danej czynności i jej celu. Sąd Apelacyjny wskazał, iż treść przepisu nie daje podstaw do ograniczenia zakresu

zastosowania powyższego przepisu wyłącznie do tych czynności prawnych, których istotą jest zamiar bezpośredni istniejący w chwili dokonywania czynności, z wyłączeniem tych czynności, których dalszym, ale nie bezpośrednim skutkiem, może być zmiana wierzyciela.

Pogląd ten podzielił również Sąd Najwyższy w najnowszym orzecznictwie wskazując, iż nie można zakładać, że w ustawie o działalności leczniczej ustawodawca wprowadza jakiś wyczerpujący katalog takich czynności prawnych, ograniczony jedynie do przelewu wierzytelności (w jego różnych wariantach, m.in. w wariacie powierniczym), instytucji zbliżonych do przelewu (np. indosu wekslowego) lub nawiązujących do konstrukcji przelewu (np. różnych form faktoringu), chodziło raczej o ogólne wskazanie na takie czynności prawne z punktu widzenia ich jurydycznego celu, przewidywanego przez strony czynności, niezależnie od samych etapów jego osiągnięcia. Nie ma tu zatem znaczenia sama dogmatyczno-prawna konstrukcja tych czynności i typowa dla nich funkcja prawna. Innymi słowy, ustawodawca na pewno zmierzał do wyeliminowania takiej sytuacji, w której w wyniku dokonania określonej czynności prawnej (niekoniecznie tylko między wierzycielem z.o.z. i osobą trzecią) pojawi się nowy wierzyciel z.o.z., dochodzący należności wynikającej z pierwotnie zawartej umowy (wyroki Sądu Najwyższego: z 9 stycznia 2015 r., V CSK II 1/14, z 6 czerwca 2014 r., ICSK 428/13, OSNC 2015/4/53).

W kodeksie cywilnym ustawodawca przewidział dwie instytucje prowadzące do zmiany wierzyciela. Pierwsza to instytucja przelewu wierzytelności, natomiast druga dotyczy wstąpienia osoby trzeciej w prawa zaspokojonego wierzyciela.

Zgodnie z art. 509 § 1 k.c. wierzyciel może bez zgody dłużnika przenieść wierzytelność na osobę trzecią (przelew), chyba że sprzeciwiałoby się to ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania. W myśl zaś § 2 niniejszego artykułu wraz z wierzytelnością przechodzą na nabywcę wszelkie związane z nią prawa, w szczególności roszczenie o zaległe odsetki.

Zgodnie zaś z art. 518 k.c. osoba trzecia, która spłaca wierzyciela, nabywa spłaconą wierzytelność do wysokości dokonanej zapłaty, jeżeli płaci cudzy dług, za który jest odpowiedzialna osobiście albo pewnymi przedmiotami majątkowymi, jeżeli przysługuje jej prawo, przed którym spłacona wierzytelność ma pierwszeństwo zaspokojenia, jeżeli działa za zgodą dłużnika w celu wstąpienia w prawa wierzyciela; zgoda dłużnika powinna być pod nieważnością wyrażona na piśmie, jeżeli to przewidują przepisy szczególne.

W ocenie Sądu Rejonowego z treści umowy zawartej przez powoda ze spółką (...) nie wynikało, aby strony ustaliły, że w zakresie niespłaconego przez pozwanego zobowiązania (...) S.A. stawał się wierzycielem pozwanego, z żadnego bowiem z postanowień umownych nie wynikał zamiar przeniesienia wierzytelności. Żadne z postanowień umowy nie dało także podstaw do stwierdzenia, aby (...) S.A. stawał się wierzycielem pozwanego w zakresie wierzytelności powoda, do odzyskiwania których został upoważniony. Przeciwnie, w treści umowy wskazano wprost, że wszelkie czynności mające na celu odzyskanie wierzytelności powoda będą prowadzone przez (...) S.A. w imieniu Kontrahenta ((...) Sp. z o.o.), a także iż w celu prawidłowej realizacji umowy powód udzieli pełnomocnictwa do prowadzenia w jego imieniu negocjacji. Fakt zobowiązania do udzielenia, a następnie udzielenia pełnomocnictwa podmiotowi trzeciemu dodatkowo potwierdzał, zdaniem Sądu Rejonowego, iż zamiarem stron nie było przeniesienie wierzytelności, albowiem jedynie pod warunkiem dalszego przysługiwania wierzytelności powodowi udzielenie powyższego pełnomocnictwa byłoby celowe.

Postanowienia umowy nie dały także podstaw do uznania, iż strony skorzystały z instytucji uregulowanej w art. 518 k.c., a więc aby na skutek przekazania powodowi przez spółkę (...) S.A. środków finansowych, o których była mowa w § 2 umowy, (...) S.A. nabywał wierzytelności opisane fakturami, które stanowiły podstawę do obliczenia wysokości finansowania udzielonemu powodowi.

Nie budziła wątpliwości Sądu Rejonowego słuszność przywoływanego poglądu, że uregulowanie zawarte w art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej obejmuje umowy faktoringowe, które pozostają umowami sprzedaży wierzytelności i tak należy je traktować (por. też wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Katowicach z 31 lipca 1995 r., SA/Ka

1487/94, POP (...)). Wskazać jednakże należało, iż zbyt daleko idące było określanie przez powoda umowy z 17 marca 2014 roku mianem umowy faktoringowej.

Sąd Rejonowy zważył, że faktoring jest działalnością gospodarczą prowadzoną na rynku finansowym, w ramach której przedsiębiorca nabywa od innych przedsiębiorców przysługujące im w stosunku do ich dłużników wierzytelności oraz świadczy pewne dodatkowe, ściśle określone w umowie usługi (J. Mojak, Obrót wierzytelnościami, Warszawa 2004, s. 157-159). Podziału umów faktoringowych można dokonywać pod względem różnych kryteriów, jednym z najpowszechniejszych jest podział na faktoring właściwy i niewłaściwy. Faktoring właściwy polega na definitywnym przeniesieniu wierzytelności przez przedsiębiorcę na faktora. Związane jest z tym pełne ryzyko faktora niewypłacalności dłużnika zbywanej wierzytelności. (...) nie ma bowiem do zbywcy wierzytelności regresu, gdy nie uda mu się ściągnąć wierzytelności od dłużnika. Faktoring niewłaściwy polega na tym, że faktor może zwrócić się w wypadku niewypłacalności dłużnika nabytej przez niego wierzytelności z egzekucją należności z tytułu zawartej umowy cesji wprost do majątku przedsiębiorcy, zbywcy wierzytelności i domagać się od przedsiębiorcy zwrotu kwoty wypłaconej mu przy zawieraniu umowy faktoringu (zob. szerzej G. Kozieł (w:) Pozakodeksowe umowy handlowe, Biblioteka Prawa Spółek, pod red. A. Kidyby, Warszawa 2013, s. 502 i n.). Niezależnie jednakże od przyjętych kryteriów podziału, warunkiem uznania umowy za umowę faktoringową jest nastąpienie na jej podstawie skutku w postaci przejścia wierzytelności na faktora, gdyż do istoty faktoringu w jego zasadniczym, funkcjonującym w praktyce kształcie, należy nabywanie przez faktora wierzytelności (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 3 października 2007 roku, IV CSK 160/07, OSNC 2008/12/141).

Wskazana wcześniej okoliczność, że na skutek umowy z 17 marca 2014 roku nie doszło do przejścia wierzytelności, które w dalszym ciągu przysługiwały (...) Sp. z o.o., uniemożliwiła określenie tejże umowy jako stricte faktoringowej, a jedynie za elementy takiej zawierającą. Podkreślić przy tym należało, iż elementy te, jak udzielenie przez (...) S.A. finansowania (...) Sp. z o.o. czy faktyczne podejmowanie działań zmierzających do ściągnięcia należności pozwanego przez (...) S.A., w braku postanowień skutkujących przeniesieniem wierzytelności nie powodują, aby umowa powoda z spółką podlegała regulacji art. 54 ust. 5 i 6 ustawy o działalności leczniczej, zatem aby dla swej ważności wymagała zgody organu założycielskiego pozwanego na jej zawarcie.

Niezasadny był zdaniem Sądu I instancji też zarzut pozwanego, aby na skutek udzielenia podmiotowi trzeciemu pełnomocnictwa tj. adwokatowi P. P., zgodnie z którego treścią pozwany został zobowiązany do spełnienia świadczenia na rachunek należący do pełnomocnika, spółka (...) egzekwowała wierzytelności na swoją rzecz. W ocenie Sądu Rejonowego, pozwany w sposób nieuzasadniony zrównał potencjalny fakt wpłaty środków finansowych na konto pełnomocnika z dokonaniem zapłaty na jego rzecz, innymi słowy, utożsamiał czynność faktyczną z czynnością prawną, podczas gdy na gruncie stanu faktycznego sprawy niniejszej tożsamość taka nie musiała zachodzić.

W pierwszej kolejności przypomnieć należało, iż z § 6 ust. 1 pkt a umowy z 17 marca 2014 roku wynikało wprost, że powód zobligowany był dokonać przekazu zgodnie z art. 921¹ k.c. Przepis ten stanowi, iż kto przekazuje drugiemu (odbiorcy przekazu) świadczenie osoby trzeciej (przekazanego), upoważnia tym samym odbiorcę przekazu do przyjęcia, a przekazanego do spełnienia świadczenia na rachunek przekazującego. Instytucja przekazu polega na tym, że przekazujący poleca przekazanemu spełnienie określonego świadczenia na rzecz odbiorcy przekazu, zaś zastosowanie się do przekazu spowoduje zwolnienie z długu dłużników w obu stosunkach (tak uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 9 stycznia 2003 r., I CK 329/02, OSNC 2004/4/56). Przedmiotem przekazu może być świadczenie pieniężne, co upraszcza dokonywanie płatności między uczestnikami obrotu.

Zważyć przy tym trzeba było, że przekaz nie jest ani czynnością prawną zobowiązującą, ani rozporządzającą, tylko upoważniająca (tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 14 grudnia 2005 r., IACa 494/05, Apel. W-wa 2006/4/38). Treść przekazu zawiera podwójne upoważnienie: pierwsze wyraża się w tym, że przekazujący upoważnia przekazanego do spełnienia świadczenia na rzecz odbiorcy przekazu, drugim jest upoważnienie udzielane przez przekazującego odbiorcy przekazu do przyjęcia świadczenia od przekazanego na rachunek przekazującego. Przekaz jako czynność upoważniająca wykazuje odrębność w stosunku do pełnomocnictwa, bowiem przekazany i odbiorca przekazu mają wprawdzie działać na rachunek przekazującego, ale w imieniu własnym (A. S., Kilka uwag o

odnowieniu, (...) 1997, nr 12, s. 10 i n.). Przekaz jest powszechnie kwalifikowany jako jednostronna czynność prawna przekazującego i nie wymaga akceptacji przekazanego ani odbiorcy przekazu (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 22 sierpnia 1997 r., 111 CKN 155/97, OSNC 1998/2/23). Oświadczenie przekazującego o dokonaniu przekazu może być złożone odbiorcy przekazu lub przekazanemu. W praktyce na ogół jest ono składane odbiorcy.

Odnosząc powyższe rozważania do niniejszej sprawy, w świetle treści pełnomocnictwa udzielonego 17 marca 2014 roku (k. 82) Sąd Rejonowy stwierdził, że tym samym dokumentem powód złożył także oświadczenie o dokonaniu przekazu, zaś z otrzymaniem zawiadomienia o udzieleniu pełnomocnictwa pozwany otrzymał także zawiadomienie o złożeniu oświadczenia o dokonaniu przekazu.

Sam przekaz nie stwarza jednak bezpośredniego stosunku zobowiązaniowego między przekazanym, a odbiorcą przekazu. Na podstawie przekazu jego odbiorca nie może więc dochodzić świadczenia od przekazanego. Bezpośredni stosunek zobowiązaniowy między przekazanym, a odbiorcą przekazu (tzw. stosunek zapłaty) powstaje dopiero wówczas, gdy przekazany wyrazi wobec niego zgodę (tzw. akcept) na wykonanie przekazu (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 14 grudnia 2005 r., IACa 494/05). Zgodnie z art. 921² § 1 k.c., w przypadku akceptu przekazany obowiązany jest względem odbiorcy do spełnienia świadczenia określonego w przekazie. Akcept stanowi zatem odrębną od przekazu jednostronną czynność prawną zobowiązującą przekazanego i następuje przez oświadczenie woli przekazanego złożone odbiorcy przekazu. Jak każde oświadczenie woli, także akcept co do zasady nie wymaga szczególnej formy i może być dokonane także w sposób dorozumiany, także, przyjmując hipotetycznie, w realiach sprawy niniejszej poprzez faktyczne zastosowanie się przez pozwanego do treści przekazu przez dokonanie wpłaty środków pieniężnych na konto należące do (...) S.A. z zamiarem dokonania czynności prawnej w postaci zapłaty, spełnienia świadczenia na rzecz (...) Sp. z o.o.

Na skutek powyższej czynności faktycznej, tj. wpłaty na konto (...) S.A. pozwany dokonałby czynności prawnej zapłaty, czym spełniłby świadczenie na rzecz (...) Sp. z o.o., co z kolei prowadziłoby do umorzenia wierzytelności przysługującej powodowi w stosunku do pozwanego, jak też do umorzenia ewentualnej wierzytelności przysługującej pełnomocnikowi w stosunku do powoda, ale nie do umorzenia wierzytelności przysługującej pełnomocnikowi wobec pozwanego wynikającej ewentualnie z innego stosunku zobowiązaniowego.

Należało mieć jednakże na względzie potencjalne inne przypadki, w których czynność faktyczna pozwanego, tj. wpłata na konto (...) S.A. stanowiłaby czynność prawną o innej treści. Przykładowo, w braku akceptu pozwanego, wpłata na konto (...) S.A. mogłaby zostać dokonana z zamiarem dokonania czynności prawnej w postaci zapłaty na rzecz (...) S.A., spełnienia świadczenia z tytułu wierzytelności przysługującej (...) S.A. wobec pozwanego Szpitala.

Zawarcie umowy z 17 marca 2014 roku, udzielenia pełnomocnictwa przez powoda oraz dokonanie przez powoda przekazu, mogło potencjalnie doprowadzić do sytuacji, w której skutek faktyczny- wpłata przez pozwanego środków pieniężnych na konto pełnomocnika adw. P. P. w wykonaniu umów zawartych przez pozwanego z powodem byłby tożsamy ze skutkiem faktycznym, który by nastąpił w przypadku przeniesienia przez powoda wierzytelności wobec pozwanego na (...) S.A. Jak wynikało jednakże z powyższych rozważań, mimo tożsamości skutków faktycznych skutki prawne wpłaty przez pozwanego nie muszą automatycznie być tożsame ze skutkami, jakie nastąpiłyby w przypadku przeniesienia wierzytelności na (...) S.A. Nie można zatem było a priori uznać, iż na skutek zawarcia umowy z 17 marca 2014 roku, udzielenia pełnomocnictwa przez powoda adw. P. P. oraz dokonanie przez powoda przekazu, sytuacja spółki (...) była identyczna jak w przypadku przelewu wierzytelności.

W tym miejscu wskazać ponadto należało, iż w realiach sprawy niniejszej nie ustalono, aby przekazany Szpital dokonał wobec przekazanego pełnomocnika P. P. czy też (...) S.A. akceptu przekazu, (...) S.A. nie mógł więc dochodzić w imieniu własnym świadczenia od pozwanego. Postanowienia umów nr (...) zawartych przez powoda z pozwanym, wprost wskazywały numer rachunku bankowego powoda, na który pozwany winien spełniać świadczenia w ich wykonaniu. Umowy te przewidywały również konieczność pisemnego aneksu do nich dla ważności zmian dokonywanych w umowie a zatem również w zakresie konta, na które pozwany winien dokonać zapłaty. W braku akceptu pozwanego na przekaz, nie było zatem dla niego wiążące wskazane w treści pełnomocnictwa zobowiązanie

do spełniania świadczenia na wskazane konto. Pozwany zatem w ocenie Sądu Rejonowego mógł skutecznie zwolnić się z długu wobec powoda przez zapłatę na jego konto, a nie na konto pełnomocnika, co przemawiało dodatkowo za bezzasadnością twierdzeń pozwanego o tożsamości sytuacji prawnej z przeniesieniem wierzytelności.

Konsekwentnie zatem, umowa między powodem a (...) S.A. z 17 marca 2014 roku nie prowadziła do skutku tożsamego z przeniesieniem wierzytelności powoda na rzecz (...) S.A. i nie okazała się nieważna z przyczyn i w rozumieniu art. 54 ust. 6 ustawy o działalności leczniczej. (...) Sp. z o.o. posiadał zatem legitymację czynną do dochodzenia w niniejszym postępowaniu wierzytelności z zawartych z pozwanym umów nr (...).

W dalszej kolejności należało odnieść się do zarzutu spłacenia pozwanego przez (...) S.A. na skutek spełnienia na rzecz powoda świadczenia.

Zgodnie z art. 356 § 2 k.c., jeżeli wierzytelność pieniężna jest wymagalna, wierzyciel nie może odmówić przyjęcia świadczenia od osoby trzeciej, chociażby działała bez wiedzy dłużnika. Warunkiem zaistnienia takiej sytuacji jest jednak to, by spełniający świadczenie działał za dłużnika. Regulacja ta nie znajdzie zastosowania wówczas, gdy działanie osoby trzeciej nie będzie spełnieniem świadczenia za dłużnika, ale będzie realizacją zobowiązania tego podmiotu wynikającą z umowy zawartej z wierzycielem (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 9 grudnia 2010 r., IV 239/10).

Jak ustalono w sprawie niniejszej, spółka (...) z mocy ważnej umowy zawartej 17 marca 2014 roku zobowiązana była spełnić na rzecz pozwanego świadczenie, o którym była mowa w § 2 umowy. Dokonując w dniu 24 marca 2014 roku przelewu środków pieniężnych na konto powoda, spółka w treści przelewu wskazała treść „płatność z tyt. 12 umów finansowania należności standard z dnia 2014-03-17”. W ocenie Sądu Rejonowego, powyższe jednoznacznie świadczyło o zamiarze (...) S.A. spełnienia świadczenia wynikającego z umowy z 17 marca 2014 roku, nie zaś działania za pozwanego w wykonaniu umów (...).

(...) S.A. nie spełniało także przesłanek z art. 518 § 1 pkt 3 k.c., zgodnie z którym osoba trzecia, która spłaca wierzyciela, nabywa spłaconą wierzytelność do wysokości dokonanej zapłaty, jeżeli działa za zgodą dłużnika w celu wstąpienia w prawa wierzyciela; zgoda dłużnika powinna być pod nieważnością na piśmie. W sprawie niniejszej nie ustalono, aby dłużnik zgodę taką w formie pisemnej wyraził, ani też, by zgodę na taką czynność wyraził organ założycielski pozwanego, która to zgoda również w myśl art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej byłaby wymagana.

Powyższe sprawiło, że skutkiem przelewu środków pieniężnych na rzecz powoda przez (...) S.A. nie mogło być wstąpienie przez tą spółkę w miejsce dotychczasowego wierzyciela pozwanego.

Za wygaśnięciem świadczenia pozwanego, do którego zobowiązany był na rzecz powoda, nie przemawiał także bynajmniej fakt sporządzenia przez powoda i przedstawienia pozwanemu potwierdzenia sald z na dzień 31 marca 2014 roku. Jak słusznie wywodził powód, dokument powyższy był dokumentem księgowym, rachunkowym, nie stanowił on samodzielnego źródła wierzytelności. Dokumenty księgowe zaś, w postępowaniu cywilnym, co do istnienia zobowiązania czy wysokości wierzytelności mają co do zasady walor taki sam, jak oświadczenie strony (por. jedno z wielu: wyrok Sądu Najwyższego z 7.03.2002 r., 111 RN 31/01, (...); wyrok sądu Najwyższego z 13.06.2013 r., VCSK 329/12, LEX nr 1375500). Podobnie, zaksięgowanie przez wierzyciela faktur tak, jakby były zapłacone, nie przesądza automatycznie o wygaśnięciu zobowiązania dłużnika. W ocenie Sądu Rejonowego w sprawie niniejszej brak było przy tym podstaw do przyjęcia przedstawionego przez powoda pozwanemu potwierdzenia salda jako oświadczenia o nieistnieniu wierzytelności dochodzonych niniejszym pozwem.

Uzgodnienie między stronami sald może w pewnych przypadkach zostać zakwalifikowane jako uznanie tzw. niewłaściwe roszczenia przez dłużnika (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, I ACa 13/05, OSA 2006/9/31). Podobnie, uzgadnianie między stronami w sprawie niniejszej sald należało ocenić także w kontekście potencjalnego zwolnienia przez powoda Szpitala z długu.

Stosownie do art. 508 k.c., zobowiązanie wygasa, gdy wierzyciel zwalnia dłużnika z długu, a dłużnik zwolnienie przyjmuje. Zwolnienie z długu ma zatem postać umowy, musi być zaakceptowane przez dłużnika (wyrok Sądu

Najwyższego z 3.02.2009 r., I PK 142/08, LEX nr 724988). Do czasu przyjęcia oświadczenia przez dłużnika oświadczenie wierzyciela jest tylko ofertą w rozumieniu art. 66 k.c. (wyrok NSA w Białymstoku z dnia 19 grudnia 2001 r., SA/Bk 113/01, LEX nr 187849; T. Wiśniewski (w.) G. Bieniek, Komentarz, t. 1, 2007, s. 668, K. Zagrobelny (w:) E. Gniewek, Komentarz, 2008, s. 914). Ustawa nie przewiduje wymogu szczególnej formy oświadczeń stron w tym przedmiocie, mogą też zostać złożone przez czynności konkludentne, a więc w sposób dorozumiany (wyrok SN z dnia 25 sierpnia 2004 r., IV CKN 590/03, LEX nr 122834).

Skoro zatem przedstawienie sald do potwierdzenia można by w pewnych sytuacjach uznać za złożenie oświadczenia, oferty zwolnienia z długu, treść tegoż dokumentu oraz okoliczności związane z uzgadnianiem na jego podstawie sald przez strony należałoby także ocenić przez pryzmat ogólnych dyrektyw interpretacyjnych oświadczeń woli.

W myśl art. 65 § 1 k.c., oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje. Niemniej jednak, w pierwszej kolejności należałoby ustalić, iż dane zachowanie stanowi w ogóle oświadczenie woli, tj., w myśl art. 60 k.c., że osoba działa z zamiarem dokonania czynności prawnej oraz że jej zachowanie ujawnia jej wolę w sposób dostateczny, ale też, w przypadku działania za osobę prawną, że czynność dokonywana jest przez osobę działającą jako organ tego podmiotu bądź też jako należycie umocowany pełnomocnik.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt sprawy niniejszej, przedstawienie przez powoda pozwanemu potwierdzenia salda z 18 lipca 2014 roku stanowiłoby ofertę zawarcia umowy o zwolnienie z długu nie tylko pod warunkiem ustalenia, że działanie wierzyciela było ukierunkowane na osiągnięcie takiego skutku, ale również, że zostało złożone przez osoby uprawnione do składania oświadczeń woli w imieniu powoda. Konsekwentnie, potwierdzenie tychże sald przez pozwanego stanowiłoby oświadczenie o przyjęciu oferty zawarcia umowy o zwolnienie z długu pod warunkiem ustalenia takiego zamiaru pozwanego oraz pod warunkiem, iż potwierdzenie zostałoby dokonane przez osobę uprawnioną do reprezentacji pozwanego. Dopiero bowiem w przypadku łącznego spełnienia powyższych przesłanek czynności powyższe mogłyby zostać zakwalifikowane jako zawarcie umowy między (...) Sp. z o.o. a Szpitalem o zwolnienie z długu.

Tymczasem, jak ustalono w sprawie niniejszej, potwierdzenie salda ze strony Szpitala podpisała osoba niepełniająca funkcji organu uprawnionego do jego reprezentacji, niewykazane pozostało także, aby dysponowała ona stosownym pełnomocnictwem do złożenia oświadczenia o przyjęciu oferty zawarcia umowy. Podobnie nie zostało wykazane, aby osoba podpisująca potwierdzenie sald ze strony (...) Sp. z o.o. była uprawniona, czy należycie umocowana do złożenia w imieniu powoda oświadczenia — oferty zawarcia umowy o zwolnienie z długu.

W sprawie niniejszej zatem, już tylko wobec niewykazania powyższych faktów brak było podstaw do przyjęcia, aby między powodem a pozwanym została skutecznie zawarta umowa o zwolnieniu pozwanego z długu. Z tego też względu bezcelowym było dokonywanie analizy treści i okoliczności uzgodnienia sald na podstawie ich potwierdzenia na dzień 31 marca 2014 roku w zakresie potencjalnego zamiaru osiągnięcia takiego skutku.

Reasumując dotychczasowe rozważania, w ocenie Sądu Rejonowego wierzytelność legitymowanego czynnie powoda wobec pozwanego, w zakresie opisanym fakturami nr nr (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), nie została przeniesiona na (...) S.A., świadczenie nie zostało spełnione za pozwanego przez spółkę, ani też powód nie zwolnił pozwanego z długu.

Pozwany do zamknięcia rozprawy nie wykazał, aby spełnił na rzecz powoda roszczenie dochodzone pozwem, okoliczność ta nie była zresztą przez Szpital podnoszona a twierdzenia powoda kwestionowane. Wobec powyższego, z uwagi na należyte wykazanie przez powoda wysokości kwoty należności głównej, Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego kwotę 12.193,38 zł, o odsetkach ustawowych orzekając w oparciu o art. 481 § 1 k.c. W niniejszym postępowaniu powód skapitalizował odsetki w wysokości ustawowej od należności z poszczególnych faktur według zestawienia w pozwie. Suma wymagalnych należności wyniosła 10.934,94 zł, a skapitalizowanych odsetek na dzień 14 września 2014 roku

wyniosła 1.258,44. Wobec powyższego, Sąd Rejonowy zasądził na rzecz powoda odsetki ustawowe od kwoty należności głównej od 15 września 2014 roku do dnia zapłaty

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Sąd Rejonowy nie uwzględnił wniosku pozwanego o odstąpienie od obciążania go kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego na zasadzie art. 102 k.p.c., albowiem nie dopatrył się szczególnie uzasadnionych okoliczności. Pozwany jako strona stosunku zobowiązaniowego, którą należy uznać za podmiot profesjonalny, powinna się liczyć z ryzykiem, jakie niesie nie wywiązywanie się z warunków umowy. Sąd Rejonowy podzielił stanowisko powoda, że pozwany próbował przerzucić ryzyko swojej działalności na kontrahentów.

Apelację od wyroku wniósł pozwany, który zaskarżył wyrok w całości i zarzucił mu:

- naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 § 1 k.p.c. mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku, polegające na niedopełnieniu przez Sąd I instancji obowiązku pełnego, rzetelnego i wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności pominięciu przy ocenie tego materiału istotnych okoliczności faktycznych wskazanych w toku postępowania przez stronę pozwaną, gdzie pozwany podnosił szereg merytorycznych i prawnych argumentów wskazujących na fakt, iż wobec jednoznacznie wskazanego w ustawie (art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej, a wcześniej art. 53 ust. 6 i 7 ustawy o ZOZ) zakazu dokonywania zmiany wierzyciela nie ulegało wątpliwości, że powód zawarł ze spółką (...) S.A. (jako podmiotem profesjonalnym zajmującym się windykacją i obrotem wierzytelnościami) umowę finansowania/factoringu w celu faktycznego przejęcia wierzytelności objętych postępowaniem (gdyż na podstawie umowy finansowania/factoringu (...) S.A. staje się rzeczywistym beneficjentem wszelkich należności uzyskanych przez powoda w związku z wcześniejszą spłatą dokonaną przez spółkę (...) S.A. względem powoda), a nie udzielania finansowania (pożyczki, finansowania obrotowego etc.), na co wskazywało także potwierdzenie sald sporządzone przez powoda, w którym brak było należności objętych przedmiotem postępowania (oznaczało to, że wobec faktu dokonania na rzecz powoda płatności przez (...) S.A., powód dokonał wyśięgowania faktur objętych spłatą przez (...) S.A. traktując zapłatę poczynioną przez (...) S.A. jako spełnienie świadczenia, a nie rodzaj finansowania, gdyż udzielenie finansowania/pożyczki nie stanowiło podstawy do wyśięgowania faktur w księgach rachunkowych danego podmiotu), co znalazło odzwierciedlenie w wyrokach Sądu Okręgowego w Warszawie IV Wydziału Cywilnego w sprawie o sygn. akt IV C 1047/14, IV C 1279/14 oraz IV C 149/15 w niemal identycznym stanie faktycznym i prawnym;

- naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 § 1 k.p.c. mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku, polegające na niedopełnieniu przez Sąd I instancji obowiązku pełnego, rzetelnego i wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności pominięciu przy ocenie tego materiału istotnych okoliczności faktycznych wskazanych w toku postępowania przez stronę pozwaną, gdzie pozwany podnosił szereg merytorycznych i prawnych argumentów wskazujących na fakt, iż powód został w całości zaspokojony w zakresie objętym przedmiotem niniejszego postępowania przez podmiot trzeci, spółkę (...) S.A. (na co wskazuje także potwierdzenie sald dokonane przez samego powoda) i tym samym roszczenie względem pozwanego wygasło, przy czym działanie spółki (...) S.A., także wobec treści zawartej między spółką (...) S.A. i powodem umowy finansowania/factoringu - miało charakter nakierowany na spełnienie świadczenia za pozwanego i następnie dochodzenia należności na swoją rzecz (tj. na rzecz (...) S.A. jako beneficjenta umowy finansowania/factoringu) w sytuacji, w której formalnie stroną postępowania jest powód (tego typu konstrukcja wynikała ze świadomości zarówno (...) S.A. oraz powoda w zakresie dotyczącym prawnych ograniczeń w obrocie wierzytelnościami szpitalnymi określonymi w art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej, a wcześniej art. 53 ust. 6 i 7 ustawy o ZOZ);

- naruszenie prawa procesowego w postaci art. 233 k.p.c. i 232 k.p.c. oraz 278 k.p.c. jak też 227 k.p.c. mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku, polegające na tym, iż Sąd I instancji uwzględniając powództwo nie zbadał istotnych okoliczności sprawy, w szczególności w zakresie dotyczącym legitymacji procesowej w sytuacji, w której umowa

finansowania/factoringu pomiędzy (...) S.A. i powodem została zawarta w celu uzyskania (m.in. przy wykorzystaniu konstrukcji przekazu) efektu tożsamesego z obrotem wierzytelnościami bez formalnej zmiany wierzyciela, przy czym rzeczywistym beneficjentem wpłat na rzecz powoda nie był powód (gdyż ten został wcześniej zaspokojony), ale (...) S.A. będącym, w myśl zapisów umowy finansowania/factoringu, faktycznym wierzycielem, co winno być przedmiotem ustaleń Sądu I instancji z urzędu (sąd w myśl zapisów umowy z urzędu obowiązany był badać sprawę pod kątem istnienia legitymacji procesowej);

- naruszenie prawa procesowego w rozumieniu art. 328 § 2 k.p.c. mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku, polegające na tym, iż Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ograniczył się jedynie do lakonicznego stwierdzenia, iż z uwagi na fakt, że wobec braku postanowień umowy finansowania/factoringu wprost skutkujących przeniesieniem wierzytelności brak było przesłanek do uznania, że umowa ta podlegała regulacji art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej, a wcześniej art. 53 ust. 6 i 7 ustawy o ZOZ, podczas gdy okoliczności wskazane w pkt 1, 2 i 3 przeczyły temu stanowisku;

- naruszenie prawa procesowego w rozumieniu art. 227 k.p.c. w związku z art. 258 § 1 k.p.c. co miało istotny wpływ na treść orzeczenia, polegające na oddaleniu wniosków dowodowych strony pozwanej w zakresie dotyczącej m.in. tzw. lustracji finansowej dotyczącej stosunków gospodarczych pomiędzy powodem i (...) S.A. w sytuacji, w której przeprowadzenie tych dowodów miało kluczowe znaczenie dla ustalenia w sprawie prawdy obiektywnej (co jest podstawą każdego postępowania sądowego), w szczególności wykazania powiązań gospodarczych pomiędzy powodem i (...) S.A. (umowa finansowania/factoringu), jak również dokonania spłaty należności objętej postępowaniem przez (...) S.A. i tym samym z jednej strony wygaśnięciem zobowiązania względem powoda, a z drugiej dokonaniem niezgodnej z ustawą, o której była mowa w pkt 1, 2, 3 i 4 czynności prawnej skutkującej obrotem długami szpitalnymi;

- naruszenie prawa materialnego w postaci art. 5 k.c. poprzez niezastosowanie tego przepisu oraz naruszenie prawa materialnego w postaci w art. 353¹ k.c. poprzez niewłaściwą wykładnię w sytuacji, w której ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego ewidentnie wynika, iż działanie powoda związane z zawarciem ze spółką (...) S.A. umowy finansowania/factoringu było nakierowane na osiągnięcie skutku w postaci faktycznego przejęcia długu przez (...) S.A. (na podstawie umowy finansowania/factoringu (...) S.A. był rzeczywistym beneficjentem należności dochodzonych przez powoda wobec faktu wcześniejszej spłaty należności objętych pozwem) i tym samym w rzeczywistości powód występujący formalnie jako strona postępowania w rzeczywistości dochodził zapłaty nie na swoją rzecz, ale na rzecz podmiotu trzeciego – (...) S.A.;

- naruszenie prawa materialnego w postaci art. 58 § 1 i 2 k.c. poprzez niezastosowanie tego przepisu w sytuacji, w której, wobec istnienia w ustawie (art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej, a wcześniej art. 53 ust. 6 i 7 ustawy o ZOZ) zakazu dokonywania jakichkolwiek czynności skutkujących obrotem wierzytelnościami szpitalnymi oraz orzeczeń Sądu Okręgowego w Warszawie IV Wydziału Cywilnego w sprawie o sygn. akt IV C 1047/14, IV C 1279/14 oraz IV C 149/15 (w niemal identycznym stanie faktycznym i prawnym), Sądu Apelacyjnego w Warszawie w sprawie VI ACa 654/13, VI ACa 874/14, VI ACa 903/14, Sądu Okręgowego w Warszawie V Wydziału Cywilnego Odwoławczego w sprawie o sygn. akt V Ca 1752/14, V Ca 2229/14, V Ca 2228/14, jak też orzeczenia Sądu Najwyższego w sprawie V CSK 111/14, które zakwestionowały dotychczas stosowaną formę handlu długami szpitalnymi przy wykorzystaniu instytucji poręczenia powód oraz (...) S.A. zawarły umowę finansowania/factoringu (stanowiącego formę zmiany wierzyciela wobec wykorzystanej w tej umowie konstrukcji przekazu) i na tej podstawie dokonano faktycznego obrotu długami szpitalnymi wbrew ustawowe i osiągnięcia skutku tożsamesego z przeniesieniem wierzytelności, mimo iż formalnie z powództwem wystąpił powód, a nie (...) S.A.;

- naruszenie prawa materialnego w postaci art. 65 § 1 i 2 k.c. poprzez niewłaściwą wykładnię tego przepisu w sytuacji, w której oświadczenia stron należało analizować w zakresie zamiaru i celu, jakim kierowały się strony składając to oświadczenie, co wobec zapisów umowy finansowania/factoringu zawartej pomiędzy powodem i (...) S.A. oraz następujących później działań powoda (m.in. w zakresie dotyczącym wyksięgowania faktur objętych powództwem z uwagi na wcześniej dokonaną spłatę należności z tych faktur przez (...) S.A., na co wskazywało potwierdzenie salda przekazane pozwanemu) świadczyło jednoznacznie, że celem zawarcia umowy finansowania/factoringu nie było

dokonanie finansowania działalności powoda przez (...) S.A., ale spłata wierzytelności szpitalnych przez (...) S.A. i możliwość odzyskania tych kwot przez (...) S.A. jako faktycznego beneficjenta analizowanej umowy;

- naruszenie art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej oraz 53 ust. 6 ustawy o ZOZ poprzez błędną wykładnię tych przepisów i w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, w której dokonanie jakiegokolwiek czynności polegającej na faktycznej spłacie wierzytelności (m.in. poprzez wykorzystanie konstrukcji przekazu zastosowanej w umowie finansowania/factoringu) skutkowało faktyczną zmianą wierzyciela jako podmiotu uprawnionego i tym samym wymagało ustawowo uzyskania zgody organu założycielskiego pozwanego, co w niniejszej sprawie nie zostało dokonane, przy czym beneficjentem należności uzyskiwanych przez powoda był na podstawie umowy finansowania/factoringu nie powód, ale (...) S.A. (który wcześniej dokonał spłaty zobowiązań pozwanego względem powoda);

- naruszenie art. 95 § 1 i 2 k.c. oraz art. 96 k.c. poprzez błędną wykładnię i w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie tych przepisów w sytuacji, w której Sąd I instancji przyjął, że (...) S.A. został jedynie upoważniony do odzyskania wierzytelności na rzecz powoda, podczas gdy wobec wcześniejszej spłaty zobowiązań przez spółkę (...) S.A. zawarcie umowy finansowania/factoringu i udzielenie spółce (...) S.A. pełnomocnictwa do inkasa w sytuacji, w której na podstawie umowy finansowania/factoringu (...) S.A. stał się rzeczywistym beneficjentem uzyskanego świadczenia;

- naruszenie art. 509 § 1 k.c. oraz art. 518 § 1 k.c. poprzez błędną wykładnię i w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie tych przepisów w sytuacji, w której w niniejszej sprawie działania powoda i (...) S.A. wynikające z zawarcia umowy finansowania/factoringu i dokonanej na tej podstawie przez (...) S.A. spłaty wierzytelności na rzecz powoda (wobec ustawowych ograniczeń dotyczących przenoszenia wierzytelności) były nakierowane na osiągnięcie skutku tożsamego z przejściem spłaconej wierzytelności przez (...) S.A., a nie finansowaniu działalności powoda, przy czym charakter umowy finansowania/factoringu nie pozostawiał wątpliwości, że beneficjentem wszelkich płatności był nie powód, ale (...) S.A. (jako m.in. pełnomocnik powoda);

- naruszenie art. 356 § 1 i 2 k.c. poprzez błędną wykładnię i w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie tego przepisu w sytuacji, w której nie ulegało wątpliwości, że (...) S.A. dokonując spłaty zobowiązania pozwanego objętego przedmiotem postępowania działał za dłużnika (a nie w celu dokonania rzekomego finansowania), co znalazło potwierdzenie m.in. w czynnościach dokonywanych przez powoda polegających na wyksiegowaniu faktur objętych przedmiotem postępowania jako zapłaconych (potwierdzenie sald) oraz w treści umowy finansowania/factoringu, zgodnie z którą beneficjentem płatności był nie powód (gdyż ten został wcześniej zaspokojony przez (...) S.A.), ale spółka (...) S.A. będąca jednocześnie pełnomocnikiem powoda z udzielonym pełnomocnictwem do inkasa należności na swoją rzecz;

- naruszenie art. 921(1) k.c. poprzez błędną wykładnię i w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie tego przepisu w sytuacji, w której Sąd I instancji przyjął, że na podstawie umowy finansowania/factoringu i zastosowanej w niej konstrukcji przekazu wpłaty pozwanego nie były tożsame ze skutkiem, jakie nastąpiłyby w przypadku przeniesienia wierzytelności na rzecz (...) S.A., podczas gdy wobec spłaty wierzytelności objętej postępowaniem przez (...) S.A., który działał za dłużnika (co znalazło potwierdzenie m.in. w potwierdzeniu sald) oraz treści umowy finansowania/factoringu - beneficjentem płatności był nie powód (gdyż ten został wcześniej zaspokojony przez (...) S.A.), ale spółka (...) S.A. będąca jednocześnie pełnomocnikiem powoda z udzielonym pełnomocnictwem do inkasa należności na swoją rzecz;

- naruszenie art. 921(1) k.c. poprzez błędną wykładnię i w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie tego przepisu w sytuacji, w której stanowił on formę zmiany wierzyciela i tym samym obejścia zakazu wyrażonego w art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej (poprzednio w art. 53 ust. 6 ustawy o ZOZ);

- naruszenie prawa procesowego w postaci art. 102 k.p.c. oraz art. 98 § 1 k.p.c. mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku, polegające na tym, iż Sąd I nie uwzględnił wniosku o odstąpienie od obciążania pozwanego kosztami procesu w sytuacji, w której bezsprzecznie zachodzą przesłanki do uwzględnienia powyższego wniosku w niniejszej sprawie;

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wydanego wyroku, który miał wpływ na treść tego orzeczenia w sytuacji, gdy w rzeczywistości powód formalnie występując jako strona postępowania został wcześniej w całości

zaspokojony finansowo w zakresie należności objętych postępowaniem przez (...) S.A. i tym samym faktycznie dochodzi należności nie na swoją rzecz, ale na rzecz podmiotu trzeciego, który spełnił świadczenie za pozwanego;

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wydanego wyroku, który miał wpływ na treść tego orzeczenia w sytuacji, gdy w rzeczywistości powód oraz (...) S.A. mieli świadomość ograniczeń w zakresie dotyczącym przenoszenia wierzytelności, a celem było poprzez zawarcie umowy finansowania/factoringu osiągnięcie skutku w postaci uzyskania przez (...) S.A. świadczenia od pozwanego jako beneficjenta płatności (wobec wcześniej dokonanej spłaty wierzytelności objętej postępowaniem), mimo iż z powodztwem formalnie wystąpił powód.

Pozwany wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powodztwa w całości, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji wraz z pozostawieniem temu sądowi kwestii rozstrzygnięcia o kosztach postępowania. Wnosił także o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym także kosztów zastępstwa procesowego według obowiązujących przepisów za obydwie instancje. Jednocześnie, uwagi na bardzo trudną sytuację ekonomiczną placówki pozwanego wnosił o zwolnienie pozwanego od ponoszenia kosztów sądowych w całości.

W odpowiedzi na apelację powód wnosił o jej oddalenie i zasądzenie na jego rzecz od pozwanego kosztów postępowania w instancji odwoławczej.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie, aczkolwiek nie można odmówić zasadności części zawartych w niej zarzutów.

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy uznał za zasadne zarzuty apelacji naruszenia art. 54 ust 5 ustawy o działalności leczniczej (wcześniej art. 53 ustawy o zoz) w zw. z art. 65 k.c., art. 233 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 95 k.c. i art. 96 k.c. i w konsekwencji przyjęcie przez Sąd Rejonowy, iż umowa łącząca powoda z (...) S.A. nie wywierała skutku prawnego w postaci przejścia wierzytelności, a co za tym idzie, wobec nie wyrażenia zgody przez organ założycielski, nie była nieważna w rozumieniu wskazanego wyżej przepisu ustawy o działalności leczniczej.

Sąd Okręgowy zważył, iż istotnie w umowie nie było zapisu wprost stwierdzającego o przejściu uprawnień na skutek zapłaty wierzytelności pozwanego na rzecz spółki (...). Niemniej jednak Sąd Rejonowy powinien nie tylko ograniczyć swoje ustalenia do faktu braku zapisu traktującego bezpośrednio o przejściu wierzytelności, ale ocenić wszystkie zapisy umowy pod kątem skutku, jaki podejmowane przez strony czynności wywierały w sferze prawnej.

Tymczasem Sąd Okręgowy zważył, że (...) S.A. zgodnie z zapisami umowy zobowiązała się do podjęcia w imieniu powoda wszelkich czynności faktycznych i prawnych mających na celu odzyskanie wierzytelności przysługujących powodowi m.in. w stosunku do pozwanego. Sama umowa została zawarta 17 marca 2014r. (...) S.A. zobowiązała się do przekazania do dnia 24 marca 2014 roku na wskazany rachunek bankowy powoda łącznie kwoty 230.186,81 zł, stanowiącej sumę wierzytelności mających być wyegzekwowanymi na rzecz powoda. W dalszych postanowieniach umownych powód z kolei zobowiązał się do nieprowadzenia żadnych rozmów z dłużnikami dotyczących wierzytelności, natomiast co było szczególnie istotne dla dokonania prawidłowej wykładni zamiaru stron i celu umowy w myśl art. 65 k.c., wszelkie zapłaty dokonane po wpłacie przez (...) S.A. sumy odpowiadającej wierzytelnościom powoda miały być przekazywane (...) S.A. i jak ujęto w umowie „miały charakter rozliczeniowy”.

W ocenie Sądu Okręgowego powyższe zapisy umowy jednoznacznie świadczyły o tym, że w istocie doszło do przejścia wierzytelności, skoro (...) S.A. uiściła, co było okolicznością bezsporną w sprawie, należności obowiązujące pozwanego, a wszelkie spłaty długu od dłużnika-pozwanego od tego momentu w rozliczeniu miały przypaść na jej rzecz.

Okoliczność tę potwierdzał także niezaprzeczony przez powoda fakt wyśięgowania przez powoda należności pozwanego z aktywów spółki. Zdaniem Sądu Okręgowego jedynym racjonalnym uzasadnieniem takiej operacji było przyjęcie, że doszło do zaspokojenia wierzytelności powoda wobec pozwanego w wyniku zapłaty przez (...) S.A.

Bezspornie przy tym pozwany do dnia dzisiejszego nie uiszczył należności z przedstawionych do akt postępowania umów i faktur.

W tym zakresie Sąd Okręgowy nie uznał za zasadny zarzut pozwanego naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 258 k.p.c. i art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie złożonych przez pozwanego wniosków dowodowych, ponieważ fakt dokonania spłaty był niewątpliwy, a co za tym idzie, przeprowadzanie dowodów w tym zakresie okazało się zbędne. Z kolei kwestia oceny prawnej spłaty przez (...) S.A. i wyksięgowania pozycji z aktywów powoda była przedmiotem analizy Sądu, a nie ustaleń faktycznych dowiedzionych za pośrednictwem określonych środków dowodowych.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 2 czerwca 2016 r. I CSK 486/15 w odniesieniu co prawda do umowy konsorcjum, taka redakcja umowy prowadziła do faktycznego obrotu wierzytelnościami pod "przykryciem" umowy finansowania należności i naruszała obowiązek określony w art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej.

Sąd Okręgowy zważył przy tym, że pogląd, iż art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej dotyczy wszelkich czynności prawnych skutkujących faktyczną zmianą osoby wierzyciela znajduje szerokie odzwierciedlenie w aktualnym orzecznictwie. Do takiego rozumowania skłaniał się Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 6 czerwca 2014 roku, w sprawie I CSK 428/13 (OSNC 2015/4/53), w którym zwrócił uwagę, że analizowana regulacja prawna przewidywała nie tylko zakaz dokonywania czynności prawnych prowadzących do zmiany wierzyciela s.p.z.o.z., ale i szczególną reglamentację prawną obrotu wierzytelnościami „szpitalnymi” i to w interesie ogólnym, a nie tylko w interesie samej jednostki leczniczej. Świadczą o tym m.in. wskazane w ustawie przesłanki wrazenia zgody, czas udzielenia zgody, procedura jej udzielenia. Zgoda organu założycielskiego stanowi wyraz wstępnej kontroli finansowej s.p.z.o.z. pod kątem możliwości sprawnego wykonywania usług medycznych przez te podmioty, a nie tylko zwykłą formalno-prawną przesłankę skuteczności czynności prawnej wierzyciela s.p.z.o.z.

Możliwość zastosowania sankcji przewidzianej w art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej do wszystkich czynności prawnych prowadzących do zmiany wierzyciela wynika również z zastosowania wykładni celowościowej i systemowej tego przepisu. W ocenie Sądu Najwyższego wyrażonej w w/w orzeczeniu, którą Sąd Okręgowy w pełni podzielił, nie było podstaw do zakładania, że w art. 54 ust. 5 ustawy doszło do wyczerpującego określenia katalogu typowych czynności prawnych, których musiałaby dotyczyć zgoda organu założycielskiego. Zamierzeniem ustawodawcy było wskazanie ogólnie na takie czynności prawne z punktu widzenia ich celu jurydycznego, przewidywanego przez strony czynności, niezależnie od ich dogmatyczno-prawnej konstrukcji oraz typowej dla nich funkcji. Chodziło zatem o wyeliminowanie takich sytuacji, w których w wyniku określonej czynności prawnej pojawi się nowy wierzyciel s.p.z.o.z. dochodzący należności wynikającej z pierwotnie zawartej umowy. Krąg czynności prawnych określony w analizowanych przepisach nie mógł zatem ograniczać się do samej cesji, czy też faktoringu, indosu wekslowego.

Sąd Najwyższy odwołał się też do ratio legis art. 53 ust. 6 ustawy o z.o.z. (obecnie art. 54 ust. 5 ustawy o dział. lecz.) i wskazał, że mają one na względzie zapobieżenie narastaniu zadłużenia poszczególnych s.p.z.o.z., co stanowi z reguły efekt komercyjnego obrotu wierzytelnościami niezależnie od przyjętej in concreto formuły prawnej takiego obrotu. Zakłady opieki zdrowotnej mają bowiem do spełnienia funkcje lecznicze w interesie ogólnym, a ich uczestniczenie w obrocie prawnym powinno sprzyjać niezakłóconemu wypełnianiu tych funkcji. W konkluzji Sąd Najwyższy uznał, że poręczenie należy do grupy „czynności prawnych mających na celu zmianę wierzyciela” w rozumieniu art. 53 ust. 6 ustawy o z.o.z. (art. 54 ust. 5 ustawy o dział. lecz.), a zatem, gdy zostało udzielone bez zgody organu założycielskiego s.p.z.o.z. jest nieważne. Stanowisko to zostało podtrzymane przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 20 stycznia 2016r. V CSK 301/15, w wyroku z dnia 9 stycznia 2015 roku, V CSK 111/14, (LEX nr 1622337) oraz w wyroku z dnia 18 lutego 2015 roku, I CSK 110/14, (niepub.). W uzasadnieniu wyroku z dnia 9 stycznia 2015 roku Sąd Najwyższy ponownie podkreślił, że kategoria „czynności prawnych mających na celu zmianę wierzyciela” wskazana w art. 54 ust. 5 ustawy o dział. lecz. nie jest pojęciem dogmatyczno-prawnym, którym posługuje się doktryna prawa cywilnego. Jest to formuła przyjęta przez ustawodawcę jedynie na użytek ustawy o dział. lecz. w intencji objęcia nią wielu przypadków zmiany wierzyciela. Nie jest to zatem wyczerpujący katalog takich czynności prawnych, ograniczony jedynie do przelewu wierzytelności (w różnych wariantach), instytucji zbliżonych do przelewu, czy też nawiązujących do przelewu. Chodzi o ogólne wskazanie na takie czynności prawne z punktu widzenia ich jurydycznego

celu, przewidywanego przez strony czynności, niezależnie od etapów jego osiągnięcia. Innymi słowy ustawodawca zmierzał do wyeliminowania takiej sytuacji, w której w wyniku dokonania określonej czynności prawnej pojawi się nowy wierzyciel s.p.z.o.z., dochodzący należności wynikającej z pierwotnie zawartej umowy. W konkluzji stwierdzono, że rolą sądu pozostaje ocena tego, czy określona czynność prawna, niezależnie od jej prawnej konstrukcji i zasadniczej funkcji, ma w istocie na celu in concreto zmianę wierzyciela w rozumieniu art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej.

Podobnie w uzasadnieniu wyroku z dnia 20 stycznia 2016r. V CSK 301/15 Sąd Najwyższy podkreślił, że zamierzeniem ustawodawcy (wyrażonym w druku sejmowym nr (...), Sejm RP VI kadencji) było ograniczenie handlu wierzytelnościami przysługującymi od samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej poprzez wprowadzenie instrumentu, jakim była konieczność uzyskania zgody podmiotu, który utworzył zakład. Za takie czynności uznaje się przelew wierzytelności w różnych wariantach, instytucje zbliżone do przelewu, indos wekslowy, faktoring, forfaiting, również umowy o współpracę w zakresie zarządzania płynnością, poręczenie, gwarancję (tak też wyroki SN z dnia 19 listopada 2014 r. II CSK 9/14, z dnia 6 lutego 2015 r. II CSK 238/14, z dnia 18 lutego 2015 r. I CSK 119/14, z dnia 24 kwietnia 2015 r. II CSK 546/14, II CSK 664/14, II CSK 788/14, II CSK 797/14, II CSK 830/14, z dnia 15 maja 2015 r. V CSK 400/14, z dnia 16 października 2015 r. I CSK 882/14, uchwała z dnia 20 kwietnia 2012 r. III CZP 10/12 (OSNC 2012, nr 10, poz. 117), a więc takie, jakie były przedmiotem sprawy niniejszej, prowadzące w konsekwencji do subrogacji wierzytelności.

Skoro zaś w niniejszej sprawie prawidłowa analiza i wykładnia umowy łączącej (...) S.A. i powoda prowadziła do wniosku, że de facto jej skutkiem było przejście wierzytelności, to z uwagi na brak zgody organu założycielskiego na powyższe umowa taka była nieważna na podstawie art. 54 ustawy o działalności leczniczej.

Ponadto w związku z przekazaniem środków przez (...) S.A, Sąd Okręgowy zważył dalej, że o ile w sprawie nie było sporne, iż (...) S.A. przekazała powodowi finansowanie dla faktur pozwanego wystawionych przez powoda w wyniku zobowiązania wynikającego z umowy o finansowanie należności standard, to strony przypisywały tej czynności inne znaczenie prawne. Zdaniem apelującego w wyniku przekazania środków doszło do powstania skutków prawnych z art. 509 k.c. lub 518 k.c., ewentualnie do wygaśnięcia zobowiązania na skutek zastosowania regulacji art. 356 § 2 k.c.

Sąd Okręgowy uznał jednak stanowisko pozwanego w tym zakresie za błędne, albowiem przyjął, że umowa powoda z (...) S.A. była nieważna jako prowadząca bez zgody organu założycielskiego do zmiany osoby wierzyciela. Nawet jednak gdyby uznać, że istotą tej czynności prawnej nie była zmiana wierzyciela, lecz np. współpraca, gwarancja-zabezpieczenie czy poręczenie, to i tak należałoby przyjąć, że czynność prawna miała na celu zmianę wierzyciela. Prowadziłaby bowiem do subrogacyjnego nabycia wierzytelności, w istocie jej celem byłaby właśnie zmiana wierzyciela bez konieczności uzyskania zgody wymaganej w ustawie. Dlatego też w ocenie Sądu Okręgowego ustawowy zakaz obrotu wierzytelnościami wynikającymi ze zobowiązań samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej bez zgody organu tworzącego wyłączał również subrogacyjne nabycie wierzytelności na podstawie art. 518 § 1 k.c.

Sąd Okręgowy zważył, że subrogacja ex lege stanowi najbardziej zbliżoną do cesji (konstrukcyjnie i funkcjonalnie) instytucję prawną, co znalazło także odzwierciedlenie w systematyce przepisów k.c. (por. Tytuł IX - "Zmiana wierzyciela lub dłużnika"). Oznacza to możliwość stosowania przepisów o cesji do podstawienia nowego wierzyciela ex lege. Ponadto wstąpienie osoby trzeciej w prawo zaspokojonego wierzyciela stanowi jeden z zasadniczych elementów konstrukcyjnych zobowiązania poręczyciela tworzącego dług akcesoryjny tego podmiotu. Nie jest zatem możliwe wyłączenie z treści umowy przyszłej subrogacji poręczenia, w przeciwnym bowiem razie umowa nie miałaby cech umowy przewidzianej w art. 876 k.c., a skoro subrogacja poręczenia prowadzi do niedozwolonej wobec braku zgody zmiany wierzyciela, to czynność taka jest nieważna. Bliskość konstytucyjna i funkcjonalna cesji (art. 509 k.c.) i subrogacji poręczyciela (art. 518 § 1 pkt 1 k.c.) pozwala na wysunięcie wniosku o możliwości zastępowania efektu prawnego cesji także umową poręczenia, gdy po wykonaniu obowiązku poręczycielskiego następuje subrogacyjna zmiana wierzyciela w pierwotnym stosunku obligacyjnym i pojawia się nowy wierzyciel Szpitala (dłużnika głównego).

Tym samym w ocenie Sądu Okręgowego zawarte przez (...) S.A. z powodem umowy o finansowanie miało na celu zmianę wierzyciela w rozumieniu art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej i wymagało zgody podmiotu założycielskiego, a skutek braku tej zgody został również wskazany w tym przepisie w postaci nieważności umowy.

Ponadto co do zasady należało stwierdzić, że zgodnie z art. 356 § 2 k.c. dłużnik nie ma obowiązku spełnienia świadczenia osobiście, a w konsekwencji spełnienie świadczenia przez osobę trzecią, nawet wówczas gdy działała ona bez wiedzy dłużnika, powoduje wygaśnięcie zobowiązania. Co więcej, istotnie przyjmuje się, że zapłata cudzego długu, nawet jeśli świadczący nie był zobowiązany w świetle stosunku prawnego łączącego go z dłużnikiem, nie obciąża odbiorcy, w tym przypadku byłby to kontrahent dłużnika, obowiązkiem zwrotnym w oparciu o art. 405 k.c. lub art. 410 k.c., jeśli istnieje podstawa do świadczenia w relacjach wierzyciela z rzeczywistym dłużnikiem (tak też SN w uzasadnieniu wyroku z dnia 7 maja 2014r. II CSK 481/13), a więc przy przyjęciu możliwości zastosowania art. 356 § 2 k.c. (...) S.A. mogłaby nie mieć podstawy prawnej do żądania od powoda zwrotu zapłaconej należności w oparciu o przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu lub nienależnym świadczeniu.

Jednakże w niniejszej sprawie w ocenie Sądu Okręgowego art. 356 § 2 k.c. nie mógł mieć zastosowania. Bezspornie bowiem (...) S.A. dokonała zapłaty nie w imieniu dłużnika, ale w wykonaniu zobowiązania wynikającego z umowy łączącej ją z kontrahentem dłużnika. Świadczyło o tym zarówno samo istnienie umowy o finansowanie, jej treść, jak również podniesiona przez Sąd Rejonowy okoliczność w postaci treści przelewu środków z dnia 24 marca 2014r. Natomiast pozwany nie wykazał, aby celem zapłaty było zwolnienie dłużnika od długu, a tylko wykazanie takiego zamiaru wyczerpywało dyspozycję 356 § 2 k.c. (...) S.A. spełniający świadczenie nie działał za dłużnika. (...) S.A. nie było więc spełnieniem świadczenia za dłużnika, ale stanowiło realizację zobowiązania tego podmiotu wynikającą z umowy zawartej z wierzycielem. Dlatego też nie doszło do umorzenia/wygaśnięcia zobowiązania pozwanego wobec kontrahenta (tak też wyrok SN z dnia 9 grudnia 2010r. IV CSK 239/10, wyrok SA w Łodzi z dnia 7 kwietnia 2015r. I ACa 141/15, wyrok SO we Wrocławiu z dnia 29 maja 2013r. I C 1895/12). Z kolei powołanie w apelacji art. 509 § 1 k.c. i art. 518 § 1 k.c. potwierdzało jedynie, iż spłata dokonana przez (...) S.A. nie miała na celu uregulowanie zadłużenia za dłużnika, ale wykonanie umowy ze skutkiem cesji wierzytelności na spłacającego.

Tym samym, skoro dług nie wygasł, a pozwany nie wykazał, aby został on przez niego uregulowany, nie kwestionował także jego wysokości, należność powinna zostać zasądzona.

Wobec odniesienia się w treści umowy powoda i (...) S.A. oraz w apelacji pozwanego do konstrukcji przekazu, Sąd Okręgowy rozważył również okoliczności sprawy pod kątem zastosowania art. 921 /1/ k.c. Sąd II instancji nie miał wątpliwości, że rozpatrując tę umowę jako umowę z elementami przekazu należało wziąć pod uwagę, iż przekaz w rozumieniu art. 921 /1/ k.c. może powodować tożsamy skutek, co wynikający z przelewu wierzytelności oraz wstąpienia w prawa zaspokojonego wierzyciela według art. 518 § 1 k.c. Przekaz jest jednostronną czynnością prawną, zawierającą według art. 921 /1/ k.c. podwójne upoważnienie, pierwsze - przekazanego (którym w sprawie był pozwany Szpital) do spełnienia świadczenia na rzecz odbiorcy (czyli w sprawie - powoda) na rachunek przekazującego ((...) S.A.) oraz drugie - odbiorcy przekazu do odebrania spełnionego świadczenia od przekazanego. Co jednak istotne dla rozpoznania niniejszej sprawy, z przekazu nie wynika obowiązek świadczenia przekazanego (pозwanego), powstaje on dopiero wobec odbiorcy przekazu (powoda), jeśli przekazany oświadczy odbiorcy, że przekaz przyjmuje (art. 921² § 1 k.c.).

Zdaniem Sądu Okręgowego nie można było jednak w świetle zgromadzonego materiału dowodowego przyjąć, aby pozwany (przekazany) wyraził choćby w sposób dorozumiany zgodę na przyjęcie przekazu.

W sprawie należało także rozważyć możliwość zastosowania konstrukcji z art. 921 /4/ k.c., który to przepis stanowi o tym, że jeżeli przekazany (pозwany) jest dłużnikiem przekazującego co do przekazanego świadczenia, jest on obowiązany względem niego do zadośćuczynienia przekazowi. Określa się to mianem przekazu w dług. Wykonanie przekazu w takim wypadku miałyby ten skutek, że wygasło by zobowiązanie między przekazującym a przekazanym, co w konstrukcji prawnej przekazu stanowi tzw. stosunek pokrycia, oraz wygasło by także zobowiązanie między przekazującym a odbiorcą, co stanowi tzw. stosunek waluty. Sąd Okręgowy podzielił jednak zdanie Sądu Najwyższego

zawarte w uzasadnieniu orzeczenia z dnia 2 czerwca 2016 r. I CSK 486/15 w sprawie dotyczącej co prawda umowy konsorcjum, iż właśnie taka konstrukcja świadczyłaby o zmianie wierzyciela.

Tak więc skuteczne skorzystanie w niniejszej sprawie z przekazu mogłoby mieć miejsce tylko w razie spełnienia przesłanek z art. 921 /2/ § 1 k.c. To jednak nie miało miejsca, skoro, jak wskazano wyżej, pozwany Szpital nie mógł wyrazić woli, ani wyraźnie ani dorozumianie na przyjęcie przekazu. W samej umowie nie było w ogóle o tym mowy, pozwany musiałby mieć świadomość nawet dorozumianego złożenia takiego oświadczenia woli, czego wbrew twierdzeniom zawartym w apelacji nie wykazano, a poza tym powstałby nowy stosunek prawny między przekazanym a odbiorcą przekazu.

Sąd Okręgowy uznał, że wobec przyjęcia nieważności postanowień umowy łączącej powoda i (...) S.A. w oparciu o art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej odwoływanie się przez apelującego do regulacji art. 5 k.c., art. 58 k.c. oraz art. 353 /1/ k.c. było bezprzedmiotowe jako zmierzające do tego samego skutku prawnego, tj. stwierdzenia nieważności umowy, abstrahując już od tego, że przepis ustawy o działalności leczniczej jest przepisem szczególnym do art. 58 k.c. i art. 353 /1/ k.c., natomiast art. 5 k.c. znajduje zastosowanie wtedy, gdy roszczenie jest co prawda prawnie zasadne, ale stanowiłoby nadużycie prawa.

Sąd Okręgowy nie uznał za zasadny zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., albowiem Sąd I instancji w uzasadnieniu orzeczenia zawarł wszystkie niezbędne elementy w świetle w/w przepisu. Natomiast uzasadnienie zarzutu wskazane w apelacji wskazywało, że w istocie apelujący nie zgadzał się po prostu z ustaleniami faktycznymi poczynionymi przez ten Sąd.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy w oparciu o art. 385 k.p.c. oddalił apelację, o kosztach postępowania orzekając na podstawie art. 391§ 1 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. i art. 98 k.p.c. Sąd Okręgowy uznał, iż sam fakt prowadzenia przez szpital działalności o charakterze publicznym nie powinien dawać podstawy dla przerzucenia na kontrahentów kosztów postępowania prowadzonego w celu uzyskania zapłaty za świadczone przez nich usługi lub dostarczone towary (tak też SN w wyroku z dnia 4 listopada 2011r. I CSK 799/10). W przeciwnym razie jedna ze stron postępowania zostałaby niesłusznie uprzywilejowana kosztem drugiej strony procesu.

Co więcej, przepis art. 102 k.p.c. stanowi wyjątek od ogólnej zasady wyrażonej w art. 98 k.p.c., wymagający dla prawidłowego zastosowania odniesienia się do okoliczności konkretnej sprawy. Uznanie, że dana grupa podmiotów nie powinna być obciążana takimi kosztami stoi w sprzeczności z ratio legis tego przepisu.

Niewątpliwie także zła kondycja finansowa nie jest wystarczającą przesłanką dla uznania, że w sprawie zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające nie obciążanie dłużnika kosztami postępowania (tak też SN w postanowieniu z dnia 24 października 2013r. IV Cz 61/13).

Pozwany zaś nie wskazał na inne istotne z punktu widzenia zastosowania art. 102 k.p.c. okoliczności sprawy. Niewątpliwie zaś był wielokrotnie wzywany przed wytoczeniem powództwa do spłaty zadłużenia, czego nie uczynił. W aktach postępowania brak było także dowodów, iż w miarę możliwości był gotów w tym zakresie do współpracy z powodem.